

Grof Drašković i *narodna diofantička jednadžba*

IVICA VUKOVIĆ¹ I ANĐA VALENT²

U Zagrebu je 1891. počeo izlaziti *Pobratim, zabavni i poučni list za odrasliju mladež*. Bio je to prvi časopis namijenjen gimnazijalcima, učenicima učiteljskih škola i učenicama Ženskog liceja, dakle onoj srednjoškolskoj mladeži koju se držalo budućim intelektualcima. Osim literarnih priloga, objavljivali su se pretežno članci iz humanističkog područja s puno povijesnih tema, ali i s vijestima o suvremenim znanstveno-tehničkim dostignućima. Povremeno su objavljivani i prilozi iz matematike, čiji su autori bili tadašnji poznati srednjoškolski profesori, primjerice Ignjat Mihelić, Marko Mikšić, Ivan Zoch i drugi. Autori su se potpisivali punim imenom i prezimenom, ali ponekad i samo inicijalima ili čak pseudonimima (kao Ivan Zoch, kad je riječ o zagonetkama). Zacijelo je najteže bilo objaviti prikladan članak iz matematike s obzirom na ciljano čitateljstvo – *odrasliju mladež*. Valja imati na umu da su učenici tadašnjih gimnazija bili u godinama od 11 do 18. I onda, a i danas, teško je napisati matematički tekst za učenike toliko različitog stupnja zrelosti i razine obrazovanja.

Urednici *Pobratima* snažili su se tako da je uvedena redovita rubrika *Svaštice* u kojoj su objavljivane zanimljivosti iz različitih područja, pa tako i iz matematike. Redovito su se u toj rubrici nalazile zagonetke i rebusi te matematičke zadaće za čije rješavanje nije bilo potrebno formalno školsko matematičko znanje, već se tražila bistrina duha i računska okretnost rješavača. Često su te matematičke zadaće bile potpisane imenom onoga koji ih je predložio uredništvu. Čitatelji su ohrabrivani da šalju rješenja, a imena uspješnih rješavača objavljivana su u nekom od sljedećih brojeva *Pobratima*. I danas ovaj pristup njeguju poznati matematički časopisi za učenike srednjih škola, kao što je naš *Matematičko-fizički list* ili ruski *Kvant*.

Nisu ni svi autori takvih matematičkih zadaća bili profesori. Tako je u broju 5. s nadnevkom od 1. ožujka 1892. objavljena *Matematična zadaća* koju je *priopćio* *Dragutin grof Drašković*:

Otac poslao sina na trg, da za 20 novčića donese 20 jaja, i to guščjih, purjih i kokošnjih. Ako guščje jaje stoji tri novčića, purje dva, kokošje 0·5 novč., koliko mora od svake vrsti kupiti, da upravo za 20 novč. dobije 20 jaja?

U 8. je broju objavljeno rješenje ove *narodne diofantičke jednadžbe*: sin mora kupiti 1 guščje, 5 purjih i 14 kokošnjih jaja. Dakle, zadaća je *narodna*, a mladi grof

¹Ivica Vuković, Tehničko veleučilište u Zagrebu

²Anđa Valent, Tehničko veleučilište u Zagrebu

Drašković vjerojatno ju je čuo u svom zavičaju te *priopćio* uredništvu. Iza rješenja, imenom i prezimenom, navedeni su rješavatelji, njih ukupno 43, od toga tri djevojke – dvije učenice iz Broda na Savi te učiteljica u Severinu. Ostali su gimnazijalci i realci – dvojica učenici nautičke škole u Bakru, jedan bogoslov i jedan učiteljski pripravnik, te dvojica kojima je navedeno samo mjesto odakle su.

Imena nekih rješavatelja danas nalazimo u enciklopedijama i leksikonima: Ernest Čimić (1876. – 1970.), pravnik; Jaroslav Havliček (1879. – 1950.), strojarski inženjer; Jandro Petračić (1879. – 1958.), šumarski stručnjak; Oscar Sachs (1880. – 1943.), pravnik; Antun Schlegel (1878. – 1929.), novinar i nakladnik.

Tko je bio grof Drašković, koji je *priopćio* spomenutu zadaću? Rođen je u Bratislavi 1873., a preminuo je u Beču 1900., nakon tragične nezgode u lovu. Upamćen je u hrvatskoj kulturi kao jedan od najistaknutijih foto-amatera u XIX. st. Posebno je dojmpljiva tehnička i likovna vrsnoća snimke zaustavljenog skoka njegova ujaka, grofa Stjepana Erdödyja, iz 1895. godine. Nama je pak zanimljivo kako je mladi grof čitao *Pobratim* i pratio rubriku *Svaštice*. Naime, među onima koji su odgonetnuli 1. i 2. zadatak iz 4. broja *Pobratima* nalazi se i njegovo ime. Stoga vjerujemo da je bio vjerni čitatelj *Pobratima* i da su ga, osim fotografiranja i lova (uobičajeno za članove njegova staleža), zanimale zagonetke i zadaće iz zanimljive matematike.

Ima još veza časopisa *Pobratim* s matematikom. Dugogodišnji urednik *Pobratima*, pa i broja u kojemu je objavljena spomenuta zadaća, bio je Petar Marković (1856. – 1900.), kr. gimn. profesor, književnik i prevoditelj, otac hrvatskog matematičara Željka Markovića, akademika i sveučilišnog profesora, čiji se udžbenici osobito odlikuju literarnom vrijednošću i njegovanim hrvatskim jezikom. Petrova kći, a Željкова sestra, književnica Zdenka Marković (1884. – 1974.), također je rješavala matematičke zadatke objavljene u *Pobratimu*.

Važno je naglasiti vrijednost objavljivanja imena mladih suradnika u ovakvim časopisima. Vrijedno je mladoga čovjeka ohrabriti u svakom smjeru njegova napretka. Učeniku Dobroslavu prvi su stiho-vi objavljeni godine 1916. baš u *Pobratimu*. Bard hrvatske književnosti Dobriša Cesarić taj poticaj zasigurno nije nikada zaboravio. Primjer je to iz kojega možemo učiti i danas, a ova crtica to želi podcrtati.

Skok grofa Erdödyja (1895.) - antologijska fotografija grofa Dragutina Draškovića